

Vad ska vi lära av Kasper?

Kasper Salin-juryn bör uppmärksamma offentlig arkitektur med hög komplexitet snarare än enstaka villor, skriver Joanna Zawieja, som menar att prisets pedagogiska syfte riskerar att gå förlorat i årets startfält.

AKTUELLT Varje år delar Sveriges Arkitekter ut sitt Kasper Salin-pris till "ett svenskt byggnadsverk eller en grupp av byggnader av hög arkitektonisk kvalitet". Vilka dessa kvaliteter är specificeras inte i prisets stadgar, däremot betonas dess syfte: att stimulera och sprida goda exempel. Så, efter år av turbulens i branschen, ekonomiska utmaningar och en alltmer akut insikt om arkitekturens ekologiska påverkan – vad ser årets jury som vår tids riktmärke och inspiration för framtiden?

Bland de nominerade till 2024 års Kasper Salin-pris finns: Besökspaviljong Linnéträdgården, som med gediget hantverk skapar en värdig entré till en historisk trädgård. World of Volvo, ett upplevelsecenter med showroom, varumärkesmuseum, parkering och restauranger, samlat kring ett publikt rum med storskaliga träkonstruktioner. Därtill två privata småhus. Villa Meltem, ett elegant Gotlandsbygge i trä där en variation av lokala klimatzoner skapar både sinnliga upplevelser och energieffektivitet, samt 25 Columns, ett fritidshus uppbyggt av runda träpelare, vars interiör kan förändras likt en teaterscenografi av draperier, väggstora speglar och skjutdörrar – allt med den helglasade utsikten som fond.

Jag läser dock nomineringarna med stor förvåning. Inte minst utnämningen av de två villorna får mig att undra hur juryn ser på prisets pedagogiska syfte. Valet väcker till minnes debatten kring Hamra ateljébostad av Anna Chavepayre, som tilldelades 2018 års Salin-pris (se Arkitektur nr 3 2019). Kritiken som lyftes då är minst lika relevant idag. Om Sveriges Arkitekter vill sprida kunskap om arkitekturens potential och dess bredare betydelse för samhället, bör priset prioritera offentliga byggnader med hög komplexitet.

Har de konjunkturmässigt turbulenta åren lämnat oss utan framstående publika byggnader? Visst kan World of Volvo räknas in i den kategorin, men det är svårt att bortse från att det är ett pseudooffentligt varumärkesbygge, uppfört ovanpå ett parkeringshus i flera våningar. Eller har juryn medvetet styrt bort från det visionära samhällsperspektivet – mot det intima och sinnliga?

Jag söker efter svar i juryens egna formuleringar och hittar en längtan efter poesi, kroppslig närvaro och en intim relation mellan byggnad och plats. Motiveringstexterna betonar rumsliga upplevelser – hur paviljongen med ödmjuka gester tillgänglig-

gör parken, hur World of Volvo skapar en helhetsupplevelse genom det samlande rummet, och hur villorna regisserar relationen till de boendes kroppar och deras rörelse genom rummen. Även en längtan till naturen får ta plats: från Villa Meltems atmosfäriska variation av rum och klimat och 25 Columns majestätiska utsikt där årstider och ljus framhävs, via det konkreta tillgänglighöran-det av en historisk parkmiljö, till World of Volvos designkoncept "allemansrätten", som är svårt att ta på allvar när det rör sig om ett showroom för bilar.

I kvartetten av potentiella vinnare finns utsökt hantverk, inspirerande arbete med klimatzoner och djärva konstruktiva experiment. Ändå lämnar det mig med frågan: är det tillräckligt? Om priserna ska stärka arkitekturen – och arkitekten – måste de nå ut till potentiella beställare och en bredare allmänhet och visa att arkitektur, när den är som bäst, kan adressera vår tids komplexa utmaningar, *samtidigt* som den levererar sinnligt rika rumsupplevelser. Klarar verkligen årets små och poetiska verk av att axla den uppgiften?

Joanna Zawieja är arkitekt och kritiker.

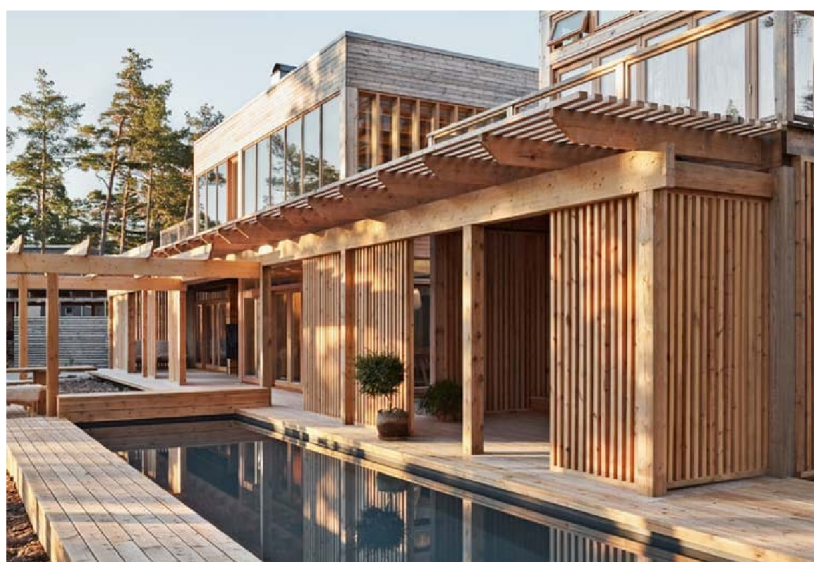
Linnéträdgårdens besöks-
paviljong i Uppsala är ritad
av Hidemark & Stintzing.
Foto: Åke Eson Lindman

Fritidshuset 25 Columns av Office
Kersten Geers David van Severen
ligger vid Siljan och publiceras i
nästa nummer av Arkitektur.
Foto: Bas Princen

Göteborgsprojektet World
of Volvo av Henning
Larsen Architects, bekant
från tränumret i höstas.
Foto: James Silverman

Villa Meltem i Salthamn på Gotland,
ritad av M Arkitektur som leds av
Martina Eriksson
Foto: Emma Jönsson Dysell